

FOTO: POVL KLAUSEN

Vi skal væk fra en sprognationalisme og hen til en sprogpluralisme. Fra et »enten eller« til et »både og«, mener sprogforsker Karen Margrethe Pedersen.

Det går alt for langsomt

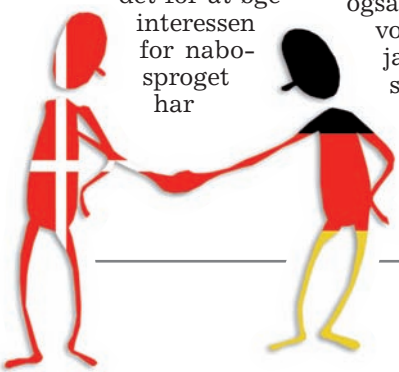

Flersprogethed. Dansk, tysk og engelsk bør indgå som ligeværdige sprog i undervisningen på begge sider af grænsen. At børnene kan, er forlængst bevist. Nu bør skolerne følge trop, mener sprogforskeren Karen Margrethe Pedersen.

AABENRAA/APENRADE. I 1960'erne var tysk og engelsk endnu ligeværdige fremmedsprog i de danske folkeskoler.

I 1970'erne blev engelsk første fremmedsprog og tysk andet fremmedsprog i Danmark. I 1990'erne blev tysk så helt afskaffet som obligatorisk fag. Siden da har eleverne måttet vælge mellem enten tysk eller fransk. Og siden da er antallet af elever med tysk som valgfag dalet drastisk i Danmark. Det samme gælder antallet af tysklærere på seminarierne.

- Det var en kæmpe fejl. I stedet for at øge interessen for nabo-sproget har

man gradvist nedprioriteret det. Det har skabt en sprogbarriere mellem Tyskland og Danmark, som kunne have været undgået, siger Karen Margrethe Pedersen, lektor for sprogforskning på Institut for Grænseregionsforskning i Aabenraa.

I 1980'erne var kriminalserien »Der Alte« et hit blandt danskerne, der dengang kunne have klareret sig med en eneste knap på fjernbetjeningen. I dag er der talrige danske satellit- og kabelkanaler, men ud over danske egenproduktioner er det britiske og amerikanske serier, der dominerer. Tysk er ikke så sexet som engelsk, og udbuddet følger som bekendt efterspørgslen.

Unge danskerne satser på verdenssproget engelsk i forventning om, at det er et sprog, man kan klare sig med i hele Europa. I grunden et paradoks. For det suverænt største sprogområde i EU er tysk, ikke engelsk.

Ikke råd til at droppe Tyskland

Danskernes ensidige sprogsatsning bekræfter især erhvervslivet. Tyskland er ikke blot Danmarks nærmeste landfaste nabo, men også kongerigets vigtigste handelspartner.

Danmark har simpelthen ikke råd til at droppe interessen for Tyskland.

- Mange danskere har en eksklusiverende nationalfølelse, så indflydelse udenfra betragtes som en trussel. Det gælder også sproget. Mange tror, at vor kultur, litteraturen - ja hele vor identitet - tager skade, hvis der kommer flere sprog til. Sprogforskere kalder fænomenet sprognationalisme. Danmark bør dog i stedet satse på

sprogpluralisme - fra et »enten eller« til et »både og«, siger Karen Margrethe Pedersen.

Syd for grænsen har det indtil for få år siden ikke set bedre ud. Hvorfor lære dansk? Danskerne kan jo tysk. Ikke blot kassedamerne i sønderjyske supermarkeder. Også dem i Hvide Sande!

Også i Slesvig-Holsten har man tidligere eksperimenteret med obligatorisk danskundervisning i grundskolen, men det nåede aldrig ud over projektniveau. For fire-fem år siden, under forarbejdet til en ny skolelov, lod delstatsregeringen undersøge, om man skal indføre danskundervisning i grundskolen. Men ideen blev skudt ned af forældre og lærere med den begrundelse, at det bliver for hårdt for børnene at lære endnu et sprog. Karen Margrethe Pedersen er dybt uenig.

Børn magter at lære flere sprog

- Det er forlængst påvist, at børn sagtens magter at lære flere sprog på en gang. Det kan de så tidligt som i børnehavetiden. Det kan man blandt andet overbevise sig om i mindretalenes institutioner. Så det er noget pjat at

uddannelser, vi skal sætte ind, hvis vi vil styrke samarbejdet på tværs af grænsen. Hellere i dag end i morgen, for det går alt for langsomt, siger hun.

Sprogforskeren ser helst, at tysk bliver genindført som obligatorisk fag i Danmark og vice versa. Men ikke nok med det:

- Dansk, tysk og engelsk bør indgå som ligeværdige sprog i alle undervisningsfag på begge sider af grænsen, siger hun.

At det ikke blot er fremtidssnak, viser Europaklassen, en dansk-tysk-engelsk gymnasieoverbygning, som Tønder Gymnasium tilbyder i samarbejde med Friedrich-Paulsen-Schule i Nibøl. Her undervises alle fag på tre sprog. Med stor succes. Den specielle gymnasielinje har næsten tildoblet elevtallet på ganske få år.

Karen Margrethe Pedersen ser dog også lys for enden af tunnelen:

- Sproget har altid været en stor barriere for tyskere, der ønskede at få job i Danmark. Nu, da der er mangel på arbejdskraft i Danmark, kan alt pludselig lade sig gøre. Nu kan tyskere uden danskundskaber uden videre få job i Danmark. De første AMU-centre (AMU står for arbejdsmarkedsuddannelse, red.), heriblandt Aabenraa, er endda begyndt at tilbyde kurser med dansk som andetsprog. Det var utænkeligt for bare et par

år siden, siger Karen Margrethe Pedersen.

Med andre ord: Den sproglige barriere er øjensynligt underordnet manglen på arbejdskraft. Og hvem ved. Måske er det begyndelsen til et nyt afsnit i den dansk-tyske grænselandshistorie.

Per Dittrich

” I stedet for at øge interessen for nabo-sproget har man gradvist nedprioriteret det. Det har skabt en sprogbarriere mellem Tyskland og Danmark.

sige, at børnene tager skade af flersproget undervisning, siger den danske sprogforsker og fortsætter:

- Det, det skorter på, er viljen til at tage skridtet, og det faktum, at alt for få lærere er flersprogede. Så det er ikke kun i skoler og børnehaver, men også i de videregående

Det danske skolesystem

I Danmark er der ikke skolepligt som i Tyskland, men undervisningspligt. Dvs. alle børn skal modtage ni års undervisning fra det år, de fylder syv år. Desuden findes en valgfri børnehaveklasse fra det år, barnet fylder seks år, og en valgfri 10. klasse.

Der findes tre overordnede undervisningsmuligheder for børn: Folkeskoler, privatskoler og hjemmeundervisning. 87 procent af de danske børn går i folkeskolen, som er gratis. 12 procent går i privatskoler med delvis brugerbetaling. Kun en procent undervises hjemme. Blandt privatskolerne findes også internationale skoler, hvor eleverne modtager undervisning på engelsk, tysk eller fransk.

Folkeskolen

Den danske Folkeskole omfatter undervisning for børn mellem seks og 16 år. Alle lærere i folkeskolen har en fire-årig læreruddannelse bag sig og er uddannet til at undervise 1. til 10. klasse. Niveaudeling blev afskaffet for årtier siden. Folkeskolen er en udelt skole.

Ifølge Folkeskoleloven skal skolen både give børnene fagspecifikke kundskaber og ruste dem til at være borgere i et demokratisk samfund. Skolen skal også formidle eleverne en kritisk vinkel på tingene.

I Danmark lægges der - modsat mange skoler i Tyskland, hvor lærerne skal tiltales med »De« - vægt på, at elever og lærere er på øjenhøjde med hinanden. Den uformelle omgangstone er også som regel det første, tyskere bemærker, når de får lejlighed til at følge en dansk undervisningstime.

Pensum i folkeskolen består af en række obligatoriske fag, og på højere klassetrin er der valgfag. Obligatoriske fag er dansk (alle klassetrin), engelsk (4. til 9. klasse), tysk eller fransk (7.-9.), kristendoms-kundskab (alle klassetrin), historie (3. til 8.), samfundsfag (9.), idræt (alle klassetrin), musik (1.-6.), billedkunst (1.-5.), håndarbejde, sløjd og hjemkundskab (mellem 4. og 7.), matematik (alle klassetrin), natur/teknik (1.-6.), geografi og biologi (7. og 8.), fysik/kemi (7.-9.).

Derudover skal følgende emner behandles: Færdselslære, sundheds- og seksualundervisning og familieundskab, uddannelses-, erhvervs- og arbejdsmarkedsorientering. IT og internationale aspekter skal inddrages i alle fag.

Fra 8. til 10. klassetrin tilbydes der en række valgfag, heriblandt informationsteknologi, medier, billedkunst, filmkundskab, drama, motorlære, latin og spansk. Folkeskolen skal desuden tilbyde modersmålsundervisning af børn fra EU/EØS-lande, Færøerne og Grønland. Derudover har den enkelte kommune mulighed for at tilbyde modersmålsundervisning af børn fra andre lande.

Folkeskolen afsluttes med Folkeskolens Afgangsprøve (efter 9. eller 10. klassetrin) eller Folkeskolens Udvidede Afgangsprøve (efter 10. klassetrin). Der aflægges ingen eksaminer på tidligere klassetrin.

Privatskoler

Danmark har en næsten 200-årig tradition for privatskoler. Privatskolerne tilbyder undervisning på linie med folkeskolen, men der er friere rammer for tilrettelæggelsen. Undervisningen baserer på forskellige filosofiske og ideologiske grundprincipper. Det kan f.eks. være akademisk orienterede skoler, Rudolf Steiner-skoler eller skoler for det tyske mindretal.

Privatskolerne er selvstyrende institutioner, men hvis de lever op til Undervisningsministeriets krav, kan de modtage et statstilskud svarende til ca. 85 procent af udgifterne. Resten finansieres ved brugerbetaling.

Efterskoler

Efterskoler er kostskoler for elever på 8.-10. klassetrin. Ud over undervisning og eksamener i folkeskolens obligatoriske fag tilbyder efterskolerne typisk musik og idrætsorienterede aktiviteter som f.eks. sport, musik, billedkunst eller håndværk. Flere og flere unge mennesker vælger at tilbringe et år på en efterskole.

Internationale skoler

Her er undervisningssproget et andet end dansk. De fleste internationale skoler er oprettet efter reglerne for private skoler og får derfor et statsligt tilskud. Der opkræves desuden en skoleafgift, som varierer fra ca. 15.000 til 80.000 kroner om året.

»Unter Nachbarn - blandt naboer« er et fælles projekt i:

FLSENSBURG AVIS sh:z Der Nordschleswiger

Projektet støttes af:

Danfoss Nord = Ostsee Sparkasse